

Доц. д-р Петя ***МАРЧЕВА-ЙОШОВСКА***

ПРИЗНАНИЕ

Авантюристка съм!
Ще си намеря майстора! –
казват някои хора.

**Няма страшно! – знам му профе-
сията.**

МИСЛИ

Ако вярваш в светлината – улови и нежно
я настани в сърцето си.
Безмълвието ме погълна. Скрих се безнадеждно.
Небето ме изкъпа със сълзи.

Благословиха ме за неделната проповед.

СТРАХ

Страхувам се да вляза в банята и да се изкъпя…

**Знам, че като изляза дрехите
няма да ми станат!**

ПРОЗРЕНИЕ

Черни звезди. Бял ден.
Ловците се свършиха.

Изкуство е да вярваш!

ПРАВИЛА

Принципът е ясен.
Замяна.
Размяна.
Подмяна.
Припознах се в чужда сянка.

Кладенецът е бездънен!

УДАВНИК

На г-н Величко Дочев

Годините се изнизвали.
Шапката стояла на повърхността.
Никой не пожелал да я вземе.
Жабите си свили къща.

**Ако я видите –
знайте, че не е удавник!**

ДИЛЕМА

Любов или омраза?
Дилема на века.
Кажете, хора, какво е?

**Светлина е!
Не, сатана е!**

СЪВЕТ

Всички сме за пране.
Телта е дълга.
Мястото ни е малко.
Колебаем се. Простряха ни!

Ако имаш една риза – хвърли я!

КРЪСТОСЛОВИЧНО ВРЕМЕ

Кой е казал, че сме тъжен народ?
Тъжен народ…
Едва ли!
С кръстословици под мишница.
Пусто кръстословично време!
Кога ще съвпадне хоризонтално?
Кога вертикално?
О, пусто! Не излезе хоризонталът,
А за вертикалът и дума не може да става.
Химикалките усърдно работят.
Часовникът мълчи без ропот.
А отговорът все не излиза.
Да надникна ли в отговорите?

Неразумни същества. С четири букви! †

Антон ***ДАНЧЕВ***

ВЪЗКРЕСЕНИЕ

Бог толкова човеците възлюби,
че прати Своя Син единороден,
да страда и живота си изгуби,
да се пожертва като Син народен.

Предаден бе типично по човешки,
от алчност ненаситна и от злоба.
Предателят за сторените грешки,
запъти се към ада ... и към гроба.

Измъчваха Го сякаш бе престъпник,
бичуван, унизен, с венец от тръни
и носеше си кръста с тихи стъпки,
смирено – да отмие Той греха ни.

И в този кръст, и в пътя към Голгота
е нашата надежда за спасение.
Чрез тази смърт завърна се Животът,
отново – с чудото на Възкресение.

Възкръсна в Светлина, погуби мрака,
със сила и със слава се възнесе ...
И хора в царството Си чака ...

Христос, Христос Воскресе! †

Росица ***КАПУКОВА***

СЪДБА

Посвети се на тази любов,
дето няма забрава,
тя звучи с много истински зов,
щом от Бог ти се дава!

Щом не идва, това е съдба.
Може би – изпитание.
Просто не е за твойта глава;
ти живей с упование!

Всеки идва с небесен проект
за живот и спасение…
Любовта пее нежен сонет,
но в живота – с дилеми.

С вяра само пътувай напред,
благослов да получиш.
Първо Бог! Всичко друго поред
по съдба ще се случи!

Любовта не е земен разврат,
не обърквай нещата.
Има ред в християнския свят,
завещан на земята!

НЕОБЯСНИМИ НЕЩА

Да ви кажа хич не знам
как се остарява,
от летене тук и там
все не ми се дава...

Само Господ ме държи
и кураж ми вдъхва.
А годините край мен кръжат
и зад мене глъхнат….

Хващам пътя и сега,
вятърът ме носи;
птица дава ми крила,
слънцето – откоси.

Ще посвърша туй-онуй:
здрав дух в здраво тяло.
А душата ми е светлоструй,
млада, чиста е, и бяла.

Юли нежно ми шепти,
много ме обича.
… И летя по красоти,
и си ги наричам. †

Свещ. Лъчезар ***ЛАЗАРОВ***

БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА МУЗИКА: ТАЙНСТВО И ВДЪХНОВЕНИЕ

От бр. 70

за различни хорови и инструментални състави и на четири тома с клавирни пиеси. Творбите му се изпълняват с успех от български и чужди музиканти. Негови обработки на народни песни са включени в световноизвестните албуми “Мистерия на българските гласове” на швейцарския продуцент Марсел Селие.

Албумите „Мистерия на българските гласове“ са единствени по рода си в световен мащаб. Те са издадени в Швейцария през годините 1975, 1988, 1989, 1998. Вторият албум печели „ГРАМИ“ и влиза в класацията Уърд мюзик на сп. „Билборд“. В записите участват: Ансамбълът за народни песни на Българското радио, Хор при Ансамбъл „Филип Кутев“, Хор „Тракия“, Хор при ансамбъл „Пирин“, Хор при Ансамбъл „Толбухин“ и Хор при ансамбъл „Родопа“. Впоследствие женският хор на радиото, преименуван на „Мистерия на българските гласове“ прави множество успешни световни турнета.

Гласът на Валя Балканска звучи в космоса, заедно с произведенията на Бах, Моцарт и Бетовен.

Но всъщност първият музиколог, който нотира българска народна музика е **Карл Махан** – немски фолклорист от XIX век (М. Ангелов. 2010). През 1859 г. той публикува в Германия първите български народни песни с нотен запис, в изданието „Bulgarlische Volkslieder aus Macedonien“ („Български народни песни от Македония“).

Почти по същото време, през 1861 г. в Загреб, **Димитър и Константин Миладинови** издават сборника „Български народни песни“, който съдържа текстовете на над 600 народни песни. Сборникът има огромно значение за утвърждаването на българската народна идентичност и култура.

Георги Байданов и Добри Христов са едни от изключително важните фигури в историята на българската музикална култура от края на XIX и началото на XX в. Те събират и нотират стотици народни песни, използвани по-късно в хоровата дейност и учебната практика.

Ангел Букурещлиев е един от първите музикални педагози и изследователи, които нотират български народни песни, особено в рамките на училищното обучение.

Още тогава се забелязва богатството на българската народна музика, изразено в разнообразието от неравноделни метроритми – около двайсет на брой – и още толкова смесени, за чието осмисляне е необходимо да се започне *„от изпълнението и възприемането на народни песни и инструментални пиеси, преживяване на пулсацията, отразяване на движенията и усвояване на определени умения и знания, за да се достигне до разбиране същността на размера“* (Ангелов 2010: 43).

Навярно заради това енергично творческо развитие, българската народна музика привлича към автентичната петорка от инструменти и още много други, като кларинета, акордеона, цигулката, акустичните и електрически китари, дори и модерните електронни инструменти. Полето на музикалния ни фолклор се разгръща и стига нови хоризонти. Българският етно-фолк и етно-джазът покоряват световните сцени чрез имената и творчеството на десетки българи. Най-известни всред тях са **Милчо Левиев, Иво Папазов – Ибряма, Теодоси Спасов, Ангел Демирев** и много други, а **Бисер Рачев** и до днес си остава най-бързият китарист в света.

Градовете Чирпан, Първомай и Котел са в сърцето на Тракия. Не случайно те раждат едни от най-известните ни музиканти. Повечето кларинетисти – изпълнители на българска народна музика са родом именно от Котел. В този град кларинетът е хоби и занаят на цели фамилии. Такъв е случаят с **Младен Малаков** и неговото семейство.

Покойният вече **акад. Петко Радев** е родом от с. Свобода, Чирпанско. За него казват, че той е бил оформен музикант още преди да знае нотите и преди да кандидатства в Консерваторията. Школовката му е всред Първомайските сватбарски оркестри. Като студент, той вече печели международни награди. А през 1961 г. той свири в Миланската опера „Ла Скала“.

Друго негово достойнство е щедростта. Още със средствата от първите си награди, той купува ноти… Творби на Дебюси и други композитори, с които обогатява все още бедния български симфоничен репертоар. През 1974 г. Петко Радев печели конкурс за първи кларинетист в оркестъра на миланската „Ла скала“ и там свири в продължение на 10 години под палката на едни от най-великите диригенти на XX век – Клаудио Абадо, Рикардо Мути, Карл Бьом, Ленард Бърнстейн и партнира на прочути певци, като Пласидо Доминго, Лучано Павароти, Николай Гяуров, Райна Кабаиванска и много други световно известни изпълнители. Врочем в залата на славата на Миланската „Ла Скала“ има десет портрета, от които седем са на българи. Бидейки ненадминат виртуоз от световен мащаб, в сърцето си той остава верен на българската народна музика до последния си дъх и осъществява стотици записи, всред които са най-известните и обичани хора и ръченици.

Там свирят и двама други народни изпълнители: това са **Ибро Лолов и Иво Папазов**.

Звукозаписът на българска народна музика започва през 30-те години на миналия век. Още от самото начало кларинетът и акордеонът се използват заедно с останалите български народни инструменти. Оттогава – и до днес, едни от най-големите виртуози на българската народна музика са представители на ромския етнос у нас.

През 1943 г., заедно с 50-те хиляди български евреи, цар Борис III не предава на Хитлер нито един представител и на другите етническо-малцинствени групи у нас. Така заедно с евреите са спасени и ромите в България. Разселени в различни краища на страната, те продължават да предават любовта към българската народна музика от поколение на поколение. Двете музикални течения на кларинета в българския фолклор и до днес се представляват от споменатите виртуози Иво Папазов и Младен Малаков; и двамата – от ромски произход. Въпреки оформения собствен стил, те сами признават, че са последователи и ученици на Петко Радев.

Неизброимо много са съставите и оркестрите, както и имената на отявлените изпълнители на родния фолклор. Те могат условно да бъдат разделени на две групи: държавни ансамбли и сватбарски оркестри с хиляди бележити изпълнители и творци.

В този съвсем кратък преглед няма как да бъде пропуснато и името на **Дико Илиев** – автор на едни от най-обичаните български хора и маршове. Той е създател на първите духови оркестри, които наред с военната музика, започват да изпълняват български хора и ръченици. Основоположник е на почти всички духови оркестри във Врачанско и Монтанско. Можем спокойно да кажем, че делото му е живо и до днес, защото в този край любовта към духовите инструменти се предава също от поколение на поколение и не угасва.

Завидна е дейността на **Оркестъра за народна музика на Българското национално радио** с диригент маестро **Димитър Христов**. Това е оркестър от виртуози. В последните години наред с другите успешни концерти и звукозаписи, съставът представи осем издания на проекта „Ритъмът на Балканите“, където събира изпълнители от съседните ни държави, като всеки представя себе си и своя инструмент. Близките балкански мотиви и ритми се смесват с по-ориенталските гръцки и турски, като се получава уникален етно-бутик. За пореден път София и България стават пример за добросъседство, а чрез езика на музиката се преодоляват всички различия…

Накрая ще спомена още само едно от стотиците големи имена на българския фолклор, това е маестро **Атанас Вълчев**: наследствен гъдулар и майстор на гъдулки. На четиринадесетгодишна възраст той записва в радиото, а по-късно печели десетки международни награди в Судан, Тунис, ФРГ, САЩ, Швейцария, Франция, Чехословакия, Полша, Югославия, Унгария, Австрия, Финландия и мн. др. само с народна музика. От всички негови ученици, познати и любители, той е признат като недостижим виртуоз на гъдулката на всички времена. Но когато една журналистка го пита: „кажете ми, какво не успяхте да направите през живота си?“, той след пауза мълчание отвръща: „Какво да Ви кажа: сякаш не можах да се науча да свиря достатъчно добре на тоя инструмент… на гъдулката. Това нещо няма край, няма таван…“.

Наистина когато говорим за българската народна музика, говорим за съвършено и недостижимо изкуство, което се развива през вековете и продължава да се развива. Така ще бъде и занапред: за радост и удовлетворение на изпълнители и слушатели, на българи и чужденци, на малки и големи… Та всеки, докоснал се до това изкуство и докоснат от него, да бъде завладяван завинаги; и достойно да носи в сърцето си онова народотворчество, което, заедно с езика и християнската вяра, ни е запазило през всички трудни моменти на изпитания, и което и занапред ще съхранява и обогатява нашата българска култура и балканска душевност…

Предавайки нашите музикални традиции на децата и учениците, ние винаги ще им предаваме и частица от себе си, за да може и те да обикнат това богато музикално изкуство, както го обичаме ние. †

Докладът „Българската народна музика: богатство и вдъхновение“ на свещ. Лъчезар Лазаров е написан под научното ръководство на гл. ас. д-р Мариан Ангелов; това е кратък исторически очерк за фолклорните музикални традиции на българския народ. Акцентира се върху националните музикални инструменти, и най-вече – върху българската тамбура. Споменават се имената на бележити инструменталисти и музиколози, отдали живота си на българската народна музика. Разглеждат се някои интересни исторически извори, които препращат към далечната древност на стария свят, и по-специално – към тракийските племена, населяващи днешните български земи. През призмата на педагогическата наука музиката се припознава и като естествена мултисензорна стратегия. Споменават се лични истории и постижения… Между редовете е втъкана и голямата любов на автора към народната музика, която и самият той преоткрива като тайнство и вдъхновение.